Bożena Koredczuk
Uniwersytet Wrocławski
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa

Zmiany w programie kształcenia bibliotekarzy w Instytucie Informacji Naukowej i Biblioteko- znawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 2005–2015

Wrocławskie bibliotekoznawstwo ma długą tradycję w zakresie kształcenia pracowników bibliotek liczącą 60 lat. W grudniu 1956 r. powstało w Uniwersytecie Wrocławskim na Wydziale Filologicznym Studium Bibliotekoznawstwa dla Pracujących pod kierunkiem ówczesnego dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej prof. dr. Antoniego Knota. W rok później utworzono Katedrę Bibliotekoznawstwa, którą kierował prof. dr hab. Karol Głombiowski i wówczas uruchomiono studia w trybie stacjonarnym. Katedra Bibliotekoznawstwa we Wrocławiu była trzecią placówką kształcącą bibliotekarzy na poziomie wyższym, jaka powstała w Polsce po II wojnie światowej. Wcześniej istniały już podobne katedry: od 1945 r. w Uniwersytecie Łódzkim, kierowana przez prof. dr. hab. Jana Muszkowskiego, i od 1951 r. w Uniwersytecie Warszawskim, którą prowadził prof. dr hab. Aleksander Birkenmajer.

Od początku istnienia we Wrocławiu tego kierunku plan studiów obejmował pięcioletni tok kształcenia, jedynie w okresie od 1965 do 1981 r. wymiar ten został skrócony do czterech lat, by w kolejnych latach powrócić ponownie do trybu pełnych 10 semestrów¹. W pierwszym 10-leciu działalności Katedry programy kształcenia uwzględniały przedmioty związane głównie z praktyką i teorią biblioteczną, co było podyktowane zasobami kadrowymi. Początkowo jej pracownicy wywodzili się z kręgu Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, a także zatrudniano bibliotekarzy prakty-

¹ Część pierwsza artykułu została opracowana na podstawie publikacji: *Plany studiów w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego 1956–2006*. Oprac. M. Góralska, B. Staniów. Wrocław 2006.

ków w ramach prac zleconych. Jednak zawsze starano się poszerzać wiedzę o książce i bibliotece realizowaną w ramach różnych przedmiotów (historia książki, historia bibliotek, historia książki drukowanej, historia bibliotek i czytelnictwa od XV wieku) o treści kształcące w zakresie szeroko rozumianej wiedzy humanistycznej, uznając je za podstawowe i niezbędne każdemu pracownikowi biblioteki. Szczególny nacisk położono na wiedzę historyczną (historia Polski), literaturoznawczą (historia literatury polskiej, historia piśmiennictwa powszechnego oraz jako przedmioty opcyjne: historia literatury greckiej/łacińskiej/romańskiej; przegląd literatury pięknej współczesnej), filozoficzną (główne zagadnienia i kierunki filozofii, logika) i naukoznawczą (historia i organizacja nauki oraz przegląd głównych kierunków nauki, jej organizacji i piśmiennictwa: nauki przyrodnicze i techniczne/nauki społeczne) czy z zakresu sztuki (historia sztuki polskiej średniowiecznej). Od lat sześćdziesiątych XX w. realizowano też przedmioty narzucone przez Ministerstwo: główne zagadnienia filozofii marksistowskiej, wybrane zagadnienia ekonomii politycznej itp. wiele godzin w siatce zajęć przewidziano na doskonalenie językowe i lektoraty (języków: łacińskiego, angielskiego i niemieckiego).

38 Na podkreślenie zasługuje fakt, iż bardzo szybko, bo już w 1960 r. kwestie biblioteczne poszerzano o zagadnienia edytorskie (książka współczesna – zagadnienia edytorskie, książka współczesna – techniki poligraficzne), co przyczyniło się do rozwoju w ośrodku wrocławskim zainteresowań badawczych i dydaktycznych ukierunkowanych na problematykę edytorską i wydawniczą ściśle powiązaną z estetyką książki. W siatce zajęć wprowadzono w tym czasie dwa nowe przedmioty opcyjne: zarys historii sztuki powszechniej i historię sztuki polskiej, nieco później poszerzając tę ofertę o inne przedmioty prezentujące wiedzę o sztuce współczesnej. Po wielu latach zapocentrowało to utworzeniem nowego kierunku studiów – publikowanie cyfrowe i sieciowe – o czym w końcowej części artykułu.

Nowością, wyróżniającą od początku istnienia ośrodek wrocławski była rozwijana tematyka bibliologiczna w ujęciu teoretycznym i metodologicznym, początkowo w ramach proseminarium z nauki o książce (od 1961 r.), a następnie skutkująca wprowadzeniem kolejnych dwóch autonomicznych przedmiotów z tego zakresu: wstępu do nauki o książce i bibliotece (od 1965 r.) oraz problematyki, metodologii i organizacji badań bibliologicznych (od 1968 r.).

W ramach przedmiotów związanych z teorią i praktyką biblioteczną szybko zaczęto rozwijać wiedzę bibliograficzną i informacyjną. U schyłku lat sześćdziesiątych XX w. treści z zakresu organizacji zbiorów bibliotecznych, specyfiki zbiorów specjalnych, edytorstwa i informacji naukowej były już na tyle rozbudowane, że do siatki zajęć wprowadzono je, jako odrębne

specjalizacje, takie jak: zagadnienia organizacji bibliotek, zagadnienia zbiorów specjalnych biblioteki, zagadnienia wydawnicze i księgarskie oraz od początku lat siedemdziesiątych informacja i dokumentacja naukowa.

Przełom lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. obfitował w zmiany w nauce wprowadzone przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. W 1969 r. nastąpiła w kraju reorganizacja szkolnictwa wyższego i w miejsce Katedry powołano Instytut Bibliotekoznawstwa UWr. Z kolei w roku 1975 zróżnicowano w Polsce kształcenie akademickie w zakresie bibliotekoznawstwa, wprowadzając profil „matematyczny” ukierunkowany na nowe media i ich rolę w świecie informacji i komunikacji oraz „humanistyczny” koncentrujący się na zagadnieniach historycznych i współczesnych systemu książki i bibliotek. Studia bibliotekoznawcze realizowało wiele ośrodków akademickich w Polsce, jednak zmiana ta wpłynęła na powstanie różnorodnych programów kształcenia. Wrocławski Instytut pozostał przy drugim z wymienionych profili, umiejętnie łącząc go z nowymi obszarami związanymi z informacją naukową i komunikacją społeczną, co znalazło odbicie zarówno w programach badań, jak i strukturze studiów.

Takie podejście wyróżniało ośrodek wrocławski na tle innych tego typu instytutów bibliotekoznawstwa w kraju. W badaniach naukowych – zdaniem Anny Żbikowskiej-Migoń – nacisk położony został na kontekst historyczny i kulturowy, w jakim funkcjonuje książka i biblioteka, a problematykę polską włączano w szerokie tło światowe, jednocześnie unikano zawężania zakresu studiów do spraw czysto praktycznych, w procesie dydaktycznym wykorzystywano bogactwo wrocławskich zbiorów dawnej książki, a wiele prac magisterskich dotyczyło dawnej i współczesnej kultury książki na Śląsku². Poszerzono ofertę przedmiotów ogólnohumanistycznych, głównie związaną z prezentacją literatur różnych narodów, jak: literatura germańska, literatura romańska (francuska), historia literatury pięknej narodów słowiańskich, literatura piękna współczesna oraz pogłębiającą wiedzę naukoznawczą o dwa przedmioty: główne kierunki nauki i jej organizacja oraz klasyfikację piśmiennictwa ściśle łączącą się z klasyfikacją nauk.

Z drugiej strony od połowy lat siedemdziesiątych (w zasadzie do chwili obecnej) konsekwentnie rozwijano kształcenie w zakresie informacji i dokumentacji naukowej, co wiązało się z dążeniem do właściwego przygotowania kadry do pracy w bibliotekach i ośrodkach IINTE, CINETE itp. Dodatkowo wiedza z zakresu informacji i bibliografii oparta na dokumencie zaczęła odgrywać kluczową rolę w kształceniu przyszłych bibliotekarzy.

² Por. A. Żbikowska-Migoń: *Prace naukowo-badawcze w Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego (1956–1976)*. „Roczniki Biblioteczne” 1977 (druk 1978) R. 21 z. 1/2, s. 485–497.

Zagadnienia związane z książką i biblioteką uzupełniono o naukę o informacji, stąd poszerzono nazwy przedmiotów: wstęp do nauki o książce, bibliotece i informacji naukowej oraz proseminarium bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Szczególnie widoczne zmiany w tym zakresie zaszły po 1990 r., czyli w okresie transformacji ustrojowej. Do 1998 r. realizowano w całym kraju jednolite programy kształcenia bibliotekarzy zatwierdzone centralnie przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Później wprowadzono „standardy nauczania”.

Wówczas w programach studiów bibliotekoznawczych pojawiły się nowe przedmioty, jak podstawy informatyki czy automatyzacja bibliotek wynikające z rozwoju nowych technologii w zakresie organizacji prac bibliotecznych i komputeryzacji bibliotek oraz wyszukiwania i przetwarzania informacji. Od roku akademickiego 1998/1999 w Polsce program kształcenia został oparty na systemie punktów kredytowych ECTS. Obok przedmiotów obligatoryjnych pojawiły się przedmioty opcyjne, które studenci mogą wybierać, konsultując uprzednio swe decyzje z tutorem, zgodnie z własnymi zainteresowaniami powiązanymi z podjętym kierunkiem studiów. Sytuacja to spowodowała zwiększone zaangażowanie pracowników naukowo-dydaktycznych w tworzenie nowych, oryginalnych programów studiów, wyróżniających ośrodki wrocławskie wśród innych ośrodków kształcenia bibliotekarzy w kraju.

40

Na początku XXI w. programy kształcenia i dostosowanie ich do indywidualnych profili uczelni podlegały ocenie Uczelnianej Komisji Akredytacyjnej i Państwowej Komisji Akredytacyjnej powoływanej przez MNiSZW. W roku 2002 Instytut Bibliotekoznawstwa UWr uzyskał akredytację UKA na 5 lat. Kolejna przyznana została na 5 lat i była udzielona Instytutowi w roku 2007 (Certyfikat nr 20/2007). Instytut wrocławski był także oceniany przez Państwową Komisję Akredytacyjną i w 2007 r. uzyskał od niej certyfikat (Uchwała nr 278/2007), a następnie po przeprowadzeniu przez PKA akredytacji w innych instytutach prowadzących kierunek Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo otrzymał wyróżnienie.

W 2003 r. Instytut Bibliotekoznawstwa UWr zmienił nazwę na Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UWr i pod tą nazwą działa do chwili obecnej. Związane to było m.in. z położeniem nacisku zarówno w badaniach naukowych, jak i w programach studiów na wiedzy dotyczącej wprowadzenia komputeryzacji w zakresie sprawnego opracowywania i wyszukiwania informacji, coraz częściej sieciowej i cyfrowej, a także z opiniami i sugestiami przedstawicieli Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej goszczących w Instytucie w 2002 r. o potrzebie zmiany i powiązania nazwy Instytutu z nowymi tendencjami w nauce o książce, bibliotece, a szczególnie informacji naukowej, w celu wyeksponowania na miejscu pierwszym tej ostatniej z wymienionych dyscyplin.

Godne podkreślenia jest również to, iż we wrocławskim ośrodku bibliotekoznawczym przez cały okres jego istnienia, mimo nazwy kierunku, która w różnych latach ulegała zmianie³, kładziono nacisk nie tylko na rozwijanie nauki o bibliotece (bibliotekoznawstwo), ale przede wszystkim na prowadzenie interdyscyplinarnych studiów nad książką w szerokim kontekście procesów bibliologicznych, obejmujących jej produkcję, rozpowszechnianie i użytkowanie, w tym obieg społeczny i czytelnictwo (bibliologia), dodatkowo poszerzony o problematykę bibliograficzną i informacyjną (współcześnie określaną nazwą „informatologia”). Dlatego w programie studiów dużo godzin zajmowały przedmioty obejmujące problematykę rynku wydawniczo-księgarskiego, połączone z wiedzą o czytelnictwie i komunikacji społecznej, a kolejnych latach poszerzone o nowe kształtujące się dyscypliny, tj. biblio- i naukometrię.

W latach 2005–2015 nastąpiło szereg zmian w zakresie kształcenia w Polsce, spowodowanych różnymi czynnikami, zasadniczo związanymi z dostosowaniem do wymogów europejskich, które wpłynęły w znaczący sposób na profil kształcenia bibliotekarzy również IINiB UW. Po 2005 r. program studiów bibliotekoznawczych ulegał ciągłej zmianie, co wynikało głównie z:

- 1) wprowadzania przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nowych przepisów dotyczących uczelni wyższych;
- 2) zmian w programach nauczania na poziomie szkoły średniej;
- 3) zmiany egzaminu maturalnego wg nowych zasad;
- 4) od roku 2006 zniesienia egzaminów wstępnych na uczelnie, a podstawą przyjęcia na studia stały się wyniki egzaminu maturalnego;
- 5) wymagań pracodawców – interesariuszy zewnętrznych (np. konsultacje z Konsorcjum Bibliotekarzy Wrocławskich; Radą Konsultacyjną Pracodawców przy Wydziale Filologicznym UW);
- 6) oczekiwań studentów i opinii absolwentów, tzw. interesariuszy wewnętrznych;
- 7) zmiany statusu bibliotekarza i bibliotek we współczesnym świecie. Biblioteka stała się instytucją kultury i nauki (tworzącą tzw. trzecie miejsce), która uczestniczy w procesie rozwoju społeczeństwa informacji i wiedzy;
- 8) wprowadzonej w lipcu 2013 r. deregulacji zawodów, w tym zawodu bibliotekarza, głównie dotyczącej bibliotekarza dyplomowanego⁴.

³ Od 2003 r. rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu obowiązuje nazwa kierunku studiów: informacja naukowa i bibliotekoznawstwo (wcześniej: bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna).

⁴ Por. m.in. L. Szafrński, *Deregulacja zawodów a bibliotekarz dyplomowany*. 2014. <http://www.sbp.pl/artykul/?cid=10303&prev=1> [dostęp 12.05.2015].

Od roku akademickiego 2005/2006 w ośrodku wrocławskim wprowadzono studia dwustopniowe: 3-letnie studia licencjackie oraz 2-letnie studia magisterskie. Kształcenie odbywa się na obu poziomach, w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym-zaocznym. Ponadto prowadzone są studia doktoranckie i podyplomowe⁵. Te dwa ostatnie poziomy kształcenia pominięto w niniejszym artykule, koncentrując się głównie na prezentacji zmian programu na studiach stacjonarnych, ponieważ na studiach niestacjonarnych zaocznych obowiązywały w zasadzie te same programy, zgodnie z wytycznymi MNiSzW, realizowane w wymiarze 60% godzin obowiązujących na studiach stacjonarnych.

42 Program studiów licencjackich na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, modyfikowany w kolejnych latach, różni się zasadniczo od tego, realizowanego w latach poprzednich, gdy obowiązywał program jednolitych pięcioletnich studiów magisterskich. Przedmioty poszerzające wiedzę ogólnohumanistyczną zostały w nim znacznie ograniczone godzinowo w stosunku do programów wcześniej przygotowanych. Nadal nauczana była historia filozofii i logika (później filozofia z elementami logiki), naukoznawstwo, wiedza o kulturze i krytyka literacka, ale już literatura polska stanowi przedmiot ograniczonego wyboru z literaturą powszechną. Podobnie stało się z przedmiotem historia kultury książki (wcześniej historia książki i bibliotek), której zakres ograniczono do wyboru przez studenta między historią książki a historią bibliotek i czytelnictwa. Należy zauważyć, iż przedmioty obejmujące wiedzę historyczną związaną z kierunkiem kształcenia, podobnie jak te wyżej wymienione poszerzające wiedzę humanistyczną, uległy znacznemu zmniejszeniu na rzecz problematyki współczesnej.

Analogicznie, na poziomie licencjatu zagadnienia teoretyczne i metodologiczne dotyczące nauki o książce, biblioteki i informacji ustąpiły miejsca wiedzy praktycznej. Poszerzono godzinowy wymiar przedmiotów kształcących w zakresie analizy i opracowania dokumentów, wzbogacając je o podstawy językoznawstwa: opracowanie formalne dokumentów, opracowanie rzeczowe dokumentów składające się z kilku części realizowanych w kolejnych semestrach (język haseł przedmiotowych, UKD, katalogi ujęciowe, języki deskryptorowe, analizy i streszczenia dokumentacyjne), wstęp do klasyfikacji piśmiennictwa i języków informacyjno-wyszukiwaw-

⁵ W części II. artykułu przeanalizowano i porównano programy studiów wykorzystując *Pakiety informacyjne ECTS* IINiB UW^{Wr} [Programy studiów realizowane w IINiB UW^{Wr} na kierunku Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo] za lata: 2005/2006; 2006/2007; 2007/2008 oprac. Bogumiła Staniów oraz za lata 2008/2009; 2010/2011; 2011/2012 oprac. Bożena Hojka. [Materiały wewnętrzne], a także programy studiów w USOS WEB od roku akad. 2013/2014-2014/2015. http://www.ibi.uni.wroc.pl/wp-content/uploads/2015/06/INiB_program_lic_od-2013.pdf [dostęp 18.05.2015].

czych, językoznawstwo, języki w unii europejskiej, konwersatorium terminologiczne (do wyboru język: angielski, niemiecki i francuski)⁶. Natomiast blok bibliotekoznawczy i bibliotekarski połączono z wiedzą z obszaru nauk o zarządzaniu i informatyki, wprowadzając do siatki zajęć przedmioty: biblioteka jako instytucja kultury i informacji, animacja w instytucjach kultury, kształtowanie zasobów bibliotecznych/udostępnianie i ochrona zbiorów (przedmioty do wyboru), organizacja i zarządzanie biblioteką, zarządzanie instytucjami kultury, automatyzacja bibliotek, internet w pracy bibliotekarza, tworzenie stron WWW bibliotek. Podobne interdyscyplinarne powiązania zastosowano w przypadku przedmiotów z bloku informacyjno-bibliograficznego, który został najszerzej rozbudowany o takie przedmioty, jak: organizacja działalności informacyjnej, bazy danych w Internecie, heurystyka informacyjna (w tym do wyboru – humanistyczny zakres baz danych/ścisły zakres baz danych), źródła informacji, metodyka bibliograficzna, teoria i organizacja bibliografii, ocena i selekcja dokumentów, zarządzanie bazą danych/zarządzanie bazami bibliograficznymi, zarządzanie informacją, informacyjne usługi sieciowe, architektura informacji sieciowej.

Nowością w tym programie były przedmioty łączące wiedzę teoretyczną z ich praktycznym wykorzystaniem w ramach indywidualnych i grupowych prac studenckich realizowanych na kolejnych latach studiów: projekty I: tworzenie bibliograficznej bazy danych w systemie ACCESS; projekty II: zarządzanie biblioteką w wybranym systemie bibliotecznym; projekty III: projekt strony WWW biblioteki lub innej instytucji książki. Ten typ przedmiotów już od momentu ich wprowadzenia do programu studiów był bardzo dobrze oceniany przez studentów, którzy w ankietach ewaluacyjnych wskazywali na potrzebę ich dalszego rozbudowania ze względu na przydatność nauczanych treści w pracy zawodowej.

Podobnie uznawane za niezbędne są przedmioty łączące problematykę nauki o książce, bibliotece i informacji z pedagogiką, psychologią i socjologią. Należą do nich: podstawy dydaktyki, Internet w pracy nauczyciela, metodyka pracy biblioteki szkolnej, etyka i etykieta, humanistyka i technologie. W tej samej grupie sytuują się przedmioty powiązane z komunikacją społeczną i medialną oraz czytelnictwem, takie jak: techniki komunikacyjne w bibliotece, komunikacja społeczna, książka wobec innych środków masowego przekazu, czytelnictwo. Ponadto w trakcie studiów licencjackich studenci zapoznają się z podstawami pracy naukowej w ramach proseminarium pracy naukowej i seminarium licencjackiego. Poznają warsztat badawczy profesorów Instytutu w ramach wykładów monograficznych.

⁶ Wybierane najczęściej przez studentów jest tylko jedno: konwersatorium terminologiczne w języku angielskim.

Duże zmiany wprowadzono w kształceniu w obrębie bloku wydawniczo-księgarskiego i z zakresu sztuki książki. Został on okrojony ze względu na utworzoną specjalizację edytorską na studiach magisterskich. Nadal realizowane są na nim takie przedmioty, jak: podstawy edytorstwa, typografia i grafika książki, współczesny rynek książki. Powoli i te treści zostaną ograniczone do niezbędnych podstaw wiedzy dotyczących nowych technologii w edytorstwie ze względu na ich realizację na odrębnym kierunku studiów licencjackich – publikowanie cyfrowe i sieciowe.

Dążąc do pełnego przygotowania przyszłych absolwentów Instytutu do pracy zawodowej – zgodnie ze standardami kształcenia – obowiązkowe są śródroczne praktyki po II roku studiów licencjackich, odbywane najczęściej w dużych wrocławskich bibliotekach naukowych i publicznych oraz innych, zlokalizowanych na terenie województwa dolnośląskiego. Studia licencjackie dające tytuł zawodowy ukierunkowane zostały na zdobycie w większym stopniu wiedzy praktycznej. Jednak Wydział Filologiczny UWr przyjął ogólnoakademicki profil studiów, stąd w IINiB nacisk położony został na kształcenie z wykorzystaniem najnowszych osiągnięć naukowych, bazujących na badaniach europejskich, z którymi powiązane są badania prowadzone przez pracowników Instytutu. Od roku 2013 studenci zaczęli być włączani w realizację grantów międzynarodowych i krajowych uzyskanych przez uczonych z macierzystej jednostki.

Z kolei program studiów magisterskich obejmuje dwie grupy przedmiotów. Pierwsze to przedmioty obowiązkowe, takie jak: seminarium magisterskie, kierunki badań w nauce o bibliotece i informacji naukowej, bibliologia współczesna, społeczeństwo informacji i wiedzy, typologia dokumentów, prawo autorskie, prawo w działalności bibliotecznej i informacyjnej, tłumaczenia specjalistyczne, etyka zawodowa. Służą one pogłębieniu wiedzy teoretycznej, stanowiąc wprowadzenie do pracy naukowej, która może być kontynuowana na studiach trzeciego stopnia – doktoranckich. Drugi blok stanowią przedmioty realizowane w ramach specjalizacji wybieranych przez studentów: biblioteki cyfrowe, biblioteki naukowe, biblioteki w społeczeństwie wiedzy, biblioteki szkolne i pedagogiczne (wspólnie z Centrum Edukacji Nauczycielskiej), edytorstwo, prasa w systemie informacji, sztuka książki. Przygotowują one do pracy zawodowej. Po I roku studiów magisterskich studenci odbywają praktyki w instytucjach odpowiadających profilowi wybranej specjalizacji.

Studenci kierunku Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo mogą także w trakcie studiów zdobyć kwalifikacje pedagogiczne⁷. Od roku akademickiego 2004/2005 aż do chwili obecnej IINiB we współpracy z Instytutem

⁷ Mieli taką możliwość już od roku akademickiego 1975/1976 na studiach zaocznych i od roku akademickiego 1977/1978 na studiach stacjonarnych.

Filologii Polskiej realizuje program kształcenia dwuprzedmiotowego. Studenci decydujący się na uzyskanie kwalifikacji pedagogicznych są kształceni w dwóch specjalnościach: nauczyciel-bibliotekarz w szkole podstawowej i gimnazjum (specjalność główna) oraz nauczyciel literatury i języka polskiego w szkole podstawowej i gimnazjum (specjalność dodatkowa). Uzyskanie wyżej wymienionych kwalifikacji znacznie poszerza możliwości podjęcia pracy przez absolwentów IINiB, jednak z uwagi na duże obciążenie nauką tylko nieliczni studenci decydują się na podjęcie tego typu kształcenia.

Realizacja wyżej wymienionych przedmiotów i dostosowanie ich do oczekiwań studentów oraz potrzeb rynku pracy jest możliwa dzięki kadrze nauczającej Instytutu, która umiejętnie łączy pracę naukową z dydaktyczną i z działalnością organizacyjną. Badania naukowe prowadzone są w zakresie następujących dyscyplin naukowych: bibliologia (nauka o książce), bibliotekoznawstwo (nauka o bibliotece), informatologia (nauka o informacji naukowej), a także edytorstwo i sztuki książki, które choć autonomiczne, to są ze sobą bardzo ściśle powiązane przedmiotem badań, jakim są książka, biblioteka i informacja. Pracownicy IINiB UW w obrębie bibliologii rozwijają badania nad teorią, historią i metodologią tej nauki i jej miejscem w systemie nauk, historią kultury książki (rękopiśmiennej i drukowanej) szczególnie na Śląsku. Prowadzą badania nad czytelnictwem różnych grup wiekowych i społecznych (dzieci i młodzież, seniorzy), nad książką i jej powiązaniami z innymi środkami masowego przekazu itd. W ramach badań bibliotekoznawczych z kolei prowadzone są studia nad historią i teorią bibliotekoznawstwa, historią bibliotek, typologią bibliotek, różnymi typami bibliotek (szkolne i pedagogiczne, publiczne i naukowe, cyfrowe). Dużo miejsca poświęca się bibliotekarstwu, pracownikom bibliotek, bibliotekom na Śląsku, problematyce organizacji i zarządzania biblioteką, prawu bibliotecznemu a także czytelnikowi i czytelnictwu. Bardzo intensywnie rozwijane są badania z zakresu informatologii i bibliografii, w tym nad takimi problemami, jak: historia i teoria tych dyscyplin, źródła informacji, selekcja i ocena dokumentów, heurystyka informacyjna, bazy danych, biblio- i naukometria, informacja a komunikacja naukowa, elektroniczne serwisy informacji naukowej, open acces itp.

Specyfiką wrocławskiego bibliotekoznawstwa jest intensywnie rozwijana teoria i praktyka w zakresie edytorstwa, koncentrujące się wokół takich problemów, jak: historia i współczesność ruchu wydawniczego, technologia wytwarzania książki, programy DTP i graficzne, zagadnienia wydawnicze i księgarskie, tekstologia, marketing wydawniczo-księgarski, organizacja pracy w wydawnictwie, prawo autorskie, badanie rynku wydawniczego i księgarskiego, reklama książki itp. Na podkreślenie zasługują studia nad sztuką książkową, które wyróżniają wrocławskie bibliotekoznawstwo na tle innych tego typu instytutów w kraju. Prowadzone są

badania nad książką ilustrowaną, estetyką druku, ruchem wydawniczym, technikami ilustratorskimi, historią grafiki, książką w sztuce europejskiej, wybitnymi ilustratorami i artystami książki, typografią wytworną, bibliofilstwem czy książką artystyczną. Wyżej wymienione kierunki badań naukowych są ściśle powiązane z wykładanymi i nauczanymi przedmiotami na poszczególnych latach i trybach studiów, co niewątpliwie służy studentom jak i przyczynia się do rozwoju młodej kadry naukowej⁸.

Wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. znacznie ułatwiło wymianę międzynarodową studentów i rozszerzenie programów nauczania o elementy kształcenia za granicą. W ramach programów Erasmus i obecnie Erasmus+ dyrekcja IINiB UWr nawiązała bezpośrednią współpracę z renomowanymi, mającymi długą tradycję akademicką uczelniami europejskimi, takimi jak: Uniwersytet w Coimbrze (Portugalia), Uniwersytet Paul-Valéry III w Montpellier (Francja), Uniwersytet Karola w Pradze (Czechy), Uniwersytet Wileński i Uniwersytet Edukologiczny w Wilnie oraz Uniwersytet w Kłajpedzie (Litwa), Uniwersytet w Tallinie (Estonia), Uniwersytet w Lublanie (Słowenia), Uniwersytet w Zadarze i Uniwersytet Josipa Jurja Strossmayera w Osijeku (Chorwacja). Od 2008 r. istnieje także możliwość odbycia obowiązkowej lub dodatkowej praktyki studenckiej poza granicami kraju, w dowolnym państwie Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus+Praktyki⁹.

46

Należy podkreślić, iż zmiany w programach studiów licencjackich i magisterskich realizowanych w IINiB UWr na kierunku Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo w ostatnim dziesięcioleciu spowodowały:

- zmniejszenie liczby godzin przedmiotów ogólnohumanistycznych;
- ograniczenie nauczania treści historycznych na rzecz wiedzy współczesnej, co skutkowało m.in. zniesieniem lektoratu z języka łacińskiego a zwiększeniem liczby przedmiotów prowadzonych w języku angielskim;
- znaczne zwiększenie liczby przedmiotów z zakresu informacji naukowej i nowych technologii informacyjnych oraz bibliotek cyfrowych;
- wprowadzenie podstaw wiedzy z zakresu zarządzania z elementami prawa i ochrony własności intelektualnej;
- położenie większego nacisku na wiedzę praktyczną, łącząc ją ściśle z teorią bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii;
- ograniczenie liczby przedmiotów z zakresu edytorstwa w związku z uruchomieniem nowego kierunku studiów.

⁸ Por. też: M. Jaremków: *Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego – umiejętne (po)łączenie tradycji i nowoczesności*. „Forum Bibliotek Medycznych” 2013 R. 6 nr 2 (12), s. 178–187. [http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Forum_Bibliotek_Medycznych/Forum_Bibliotek_Medycznych-r2013-t6-n2_\(12\)/Forum_Bibliotek_M](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Forum_Bibliotek_Medycznych/Forum_Bibliotek_Medycznych-r2013-t6-n2_(12)/Forum_Bibliotek_M) [dostęp 18.06.2015].

⁹ Por. dane zawarte na stronie Instytutu INiB UWr. <http://www.ibi.uni.wroc.pl/erasmus/praktyki-i-staze> [dostęp 02.06.2015].

Duże zainteresowanie specjalizacją edytorską na informacji naukowej i bibliotekoznawstwie, a także studiami podyplomowymi „Nowe technologie w edytorstwie” stało się zaczynem do utworzenia nowego kierunku studiów licencyjnych realizowanych w ośrodku wrocławskim od roku akademickiego 2013/2014 pod nazwą „publikowanie cyfrowe i sieciowe”¹⁰. Dzięki niemu poszerzono kształcenie o edytorów, którzy wraz z bibliotekarzami stanowią główne profesje wśród pracowników książki.

Bibliografia

- Jaremków M.: *Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego – umiejętne (po)łączenie tradycji i nowoczesności*. „Forum Bibliotek Medycznych” 2013 R. 6 nr 2 (12), s. 178–187. [http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Forum_Bibliotek_Medycznych/Forum_Bibliotek_Medycznych-r2013-t6-n2_\(12\)/Forum_Bibliotek_M](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Forum_Bibliotek_Medycznych/Forum_Bibliotek_Medycznych-r2013-t6-n2_(12)/Forum_Bibliotek_M) [dostęp 18.06.2015].
- Plany studiów w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego 1956–2006*. Oprac. M. Góralska, B. Staniów. Wrocław 2006.
- Szafranski L.: *Deregulacja zawodów a bibliotekarz dyplomowany* (2014). <http://www.sbp.pl/artukul/?cid=10303&prev=1> [dostęp 12.05.2015].
- Żbikowska-Migoń A.: *Prace naukowo-badawcze w Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego (1956–1976)*. „Roczniki Biblioteczne” 1977 (druk 1978) R. 21 z. 1/2, s. 485–497.

Changes in the training of librarians at the Institute of Library and Information Science of the University of Wrocław, 2005–2015

Educating librarians at the University of Wrocław has been ongoing for the last sixty years. In this time educational programmes have been modified on a regular basis, however, they have always been linked to contemporary scientific research carried out at the Institute of Library and Information Science. Most changes were incorporated into modules about 2005 and in subsequent years, and were motivated by a number of factors: the

¹⁰ Kierunek ten uzyskał w 2016 r. certyfikat „Studia z Przyszłością” przyznany w I edycji Ogólnopolskiego Programu Akredytacji Kierunków Studiów „Studia z Przyszłością”. Certyfikat przyznany został na podstawie opinii członków Komisji Ekspertskiej, reprezentujących Fundację Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego oraz środowiska akademickie i gospodarcze.

need to streamline modes of studies with European standards, the influence of employers' views on the specific material delivered to students in given years and at given courses (full and part time) and the expectations of students. In the article the author discusses both the development and the specifics of the training of librarians at the University of Wrocław, with a particular focus on the last ten years.

Keywords: library and information science, University of Wrocław, Institute of Library and Information Science, academic education of librarians, academic education of specialist of information science